DESPRE VALOAREA PEIORATIVĂ A SUFIXULUI NEOLOGIC *-OID* ÎN LIMBA ROMÂNĂ ACTUALĂ

ADRIAN CHIRCU
Universitatea „Babeş-Bolyai”
Cluj-Napoca

„*Un rol important în buna formare, dar şi în acceptarea creaţiei lexicale* (*a iniţiativei individuale*) *revine analogiei…*”[1]
Adriana Stoichiţoiu Ichim

0. În ultimele decenii, societatea românească a cunoscut transformări majore, care s-au reflectat şi asupra limbii, în special în ceea ce priveşte lărgirea inventarului lexical şi valorificarea modalităţilor de constituire de noi unităţi lexicale, în conformitate cu posibilităţile oferite de sistem şi cu necesităţile vorbitorilor.

1. Aceste schimbări i-au determinat pe lingvişti să urmărească cu interes sporit dinamica lexicului, cu scopul de a repera şi de a circumscrie anumite fapte de limbă, care să ilustreze mutaţiile survenite ori tendinţele apărute, la nivel lexical ori semantic. Astfel, unii specialişti s-au aplecat asupra vieţuirii cuvintelor[2], iar alţii, asupra dinamicii lexico-semantice interne din limba actuală[3], prin aceasta din urmă înţelegând „etapa cea mai recentă (incluzând şi momentul «prezent») a limbii române.”[4]

---

[1] Adriana Stoichiţoiu Ichim, *Creativitate lexicală în româna actuală*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2006, p. 14.

[2] Marius Sala, *Aventurile unor cuvinte româneşti*, vol. I-II, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2005-2006.

[3] Pentru unele aspecte privitoare la formarea de noi unităţi lexicale în româna actuală, a se consulta şi Elena Trifan, *Formarea cuvintelor în publicistica actuală. Derivarea* (*perioada 1990-2001*), Cluj-Napoca, Editura Digital Data, 2010, *passim*. De asemenea, a se consulta şi Cristian Moroianu, „Derivatele româneşti recente între lingvistică şi extralingvistică”, în Thede Kahl, Larisa Schippel (eds), *Kilometer Null. Politische Transformation und gesellschaftliche Entwicklungen in Rumänien seit 1989*, Berlin, Frank & Timme GmbH Verlag, 2011, p. 339-356.

[4] Valeria Guţu-Romalo, *Aspecte ale evoluţiei limbii române*, Bucureşti, Editura Humanitas Educaţional, 2005, p. 251.

BDD-V4319 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 17:01:40 UTC)

1.1. De pildă, Florica Dimitrescu acordă o atenţie specială tendinţelor ivite în sfera vocabularului, analizând feluritele „faţete ale evoluţiei lexicale de tipul îmbogăţirii cu termeni creaţi de curând în limba noastră prin mijloace interne sau împrumutaţi din surse predominant romanice”[5], iar Adriana Stoichiţoiu Ichim observă că „bogăţia şi diversitatea formaţiilor sufixale apărute în presa postdecembristă confirmă faptul că […] româna îşi păstrează caracterul de limbă derivativă de tip sufixal, ce o apropie – sub aspect structural – de franceza contemporană.”[6]

1.2. La rândul său, într-o lucrare relativ recentă, Rodica Zafiu subliniază faptul că româna se remarcă printr-o diversitate stilistică, „determinată de multiplicarea şi diferenţierea situaţiilor de comunicare, a contextelor de uz; se înţelege că o asemenea diversitate nu individualizează româna între alte limbi moderne […], ci deosebeşte într-o anumită măsură limba actuală de cea din secolele trecute.”[7]

2. În ceea ce ne priveşte, ne raliem acestor direcţii interpretative, propunându-ne să discutăm pe marginea situaţiei actuale a sufixului *-oid*, care şi-a lărgit semnificaţia dobândind o valoare depreciativă în româna cotidiană, anticipată, de altfel, de către cei care au investigat funcţionarea acestui sufix.

2.1. În limba română, în principal, sufixul *-oid* cunoaşte următoarele semnificaţii „care seamănă cu, care are forma de, care este precum, care are aspect de” şi trebuie să fi intrat odată cu derivatele din limba franceză, ce conţin acest element de formare de unităţi lexicale. În această limbă, *-oïde* reprezintă o variantă a sufixului *-ide*, care provine din limba greacă (*-eidês* < *eidos* „aspect, formă”), unde rostul vocalei *o* era de a face legătura între baza derivativă şi sufix.

În limba-sursă a majorităţii împrumuturilor româneşti ce au în structura lor afixul asupra căruia ne aplecăm în acest studiu, respectiv în franceză, adjectivele ori substantivele în *-oïde* „sont tirés ou imités des adjectifs grecs en *-eidês*. Dans la plupart de ces adjectifs, le premier élément se terminait en *-o*. C’est à la suite d’une fausse coupe que le français a dégagé un suffixe *-oïde* et non *-ide*.”[8]

E interesant faptul că, în cadrul mai amplului proces de îmbogăţire lexicală şi de creare a limbajului ştiinţific, limba franceză a calchiat sau a împrumutat, în acest caz, un model destul de răspândit în limba greacă (*choroïde* „în formă de membrană” < gr. *khoroeidês*; cf. *khorion* „membrană”; *xiphoïde* „în formă de sabie” < gr. *xiphoeidês*; *xiphos* „sabie”) pe care, ulterior, l-a adoptat şi pe care l-a transmis şi altor

[5] Florica Dimitrescu, *Teme lexicale actuale* (începutul secolului al XXI-lea), Bucureşti, Editura Academiei Române, 2014, p. 23.

[6] Adriana Stoichiţoiu Ichim, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influenţe, creativitate*, Bucureşti, Editura ALL Educaţional, 2001, p. 19.

[7] Rodica Zafiu, *Diversitate stilistică în româna actuală*, Editura Universităţii din Bucureşti, 2001, p. 7.

[8] Jean Bouffartigue, Anne-Marie Delrieu, *Trésors des racines grecs*, Paris, Éditions Belin, 2013, p. 41.

BDD-V4319 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 17:01:40 UTC)

limbi europene, prin intermediul împrumuturilor neologice făcute de acestea.[9] Însă istoria acestui sufix este mult mai complexă decât pare la prima vedere. De fapt, sufixul grecesc *-eidês* trimite la o rădăcină *eid*/*id*, care se referă la viziune (indo-europeanul **weid*/**wid* „a vedea"; cf. lat. *videre*), iar cuvintele greceşti care îl conţin „peuvent dénoter non seulement la forme visible, mais aussi la structure abstraite"[10] (cf. gr. *idea* / *ἰδέα* „formă care se vede", *idein* „a vedea").

2.2. Asupra originii, asupra semnificaţiilor ori a rolului afixului *-oid*, s-au pronunţat, la noi, o seamă de lingvişti, ale căror opinii nu au fost întotdeauna concordante. De pildă, Theodor Hristea consideră că acest sufix se alătură unei întregi serii sufixale de tip neologic (*-em, -icol, -*(*l*)*on, -*(*i*)*vor*), care ilustrează că „româna continuă să rămână o limbă de tip derivativ" prin excelenţă.[11] În schimb, Finuţa Hasan consideră că ne aflăm în prezenţa unui element cu statut dublu, respectiv sufix şi element de compunere[12], opinie împărtăşită şi de unii autori francezi[13], dar de care se detaşează Luiza Seche, socotindu-l sufix, în linia propusă de către Theodor Hristea.[14]

2.3. În raport cu descrierea sufixului în chestiune în cea dintâi monografie[15], am constatat că au survenit anumite modificări, care merită să fie semnalate. În primul rând, este vorba despre lărgirea inventarului iniţial stabilit[16] prin împrumutarea unor termeni ce conţin acest sufix, cu un înţeles adeseori greu de perceput.

2.3.1. Majoritatea derivatelor în *-oid* au fost preluate din limba franceză (mai rar din engleză) şi caracterizează limbajele specializate, în special din domenii precum medicina, biologia, chimia sau geologia.

2.3.2. Dat fiind numărul lor destul de însemnat, am reţinut, spre exemplificare, doar derivatele ce au un caracter ştiinţific şi care încep cu literele A-D: *adenoid* „care aparţine ţesutului glandular", *adipoid* „cu aspect de grăsime", *aftoid* „cu aspect de aftă", *amiboid* „în formă de amibă", *android* „robot cu aspect uman", *angeloid* „asemănător cu un înger", *antracoid* „cu aspect de antrax", *arahnoid* „asemănător cu o

---

[9] Pentru alte detalii, a se vedea Ibidem, p. 41-42. Aceşti autori observă că, în franceză, „*-oïde* est devenu un suffixe indépendant capable de se joindre à n'importe quel mot."

[10] Ibidem, *op. cit*., p. 42.

[11] Theodor Hristea, *Probleme de etimologie. Studii, articole, note*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1968, p. 33. Pentru alte aspecte privitoare la împrumuturile recente de provenienţă latino-romanică, a se consulta şi Cătălina Iuliana Pînzariu, *Neologismele româneşti cu etimologie multiplă latino-romanică*, Cluj-Napoca, Casa Cărţii de Ştiinţă, *passim*.

[12] Finuţa Hasan, „Formanţi cu statut dublu", în *Studii şi cercetări lingvistice*, XXIV, nr. 5, 1973, p. 557-563, .

[13] *Le Robert illustré. Dictionnaire des éléments de formation*, http://www.lerobert.com/le-robert-illustre/pdf/dictionnaire-des-elements-de-formation.pdf (consultat în 25. 04. 2017), p. viii.

[14] Luiza Seche, „Sufixul -oid", în *Limba română*, XXV, nr. 5, 1976, p. 535.

[15] Luiza Seche, *art. cit*. p. 535-538.

[16] Ibidem, p. 535-538.

BDD-V4319 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 17:01:40 UTC)

pânză de păianjen", *artioploid* „cu număr par de seturi cromozomiale", *bacteroid* „cu aspect de bacterie", *balanoid* „cu aspect de ghindă", *bisfenoid* „formă cristalografică închisă, constituită din două perechi de feţe triunghiulare", *blastoid* „în formă de mugur, echinodermă fosilă", *centroid* „punct în spaţiu care se mişcă cu o viteză egală cu viteza medie a obiectelor cereşti", *cerebroid* „care se aseamănă cu creierul", *cestoid* „de forma unei cingători", *cilindroid* „care are forma unui cilindru", *clinoid* „în formă de pat", *concoid* „ca scoica", *condiloid* „care are forma unui condil", *cricoid* „în formă de inel", *cristaloid* „care are înfăţişarea unui cristal, care seamănă cu un cristal", *ctenoid* „în formă de pieptene", *cuboid* „de formă aproximativ cubică", *dactiloid* „în formă de deget", *deltoid* „în formă de triunghi, muşchi al articulaţiei", *dendroid* „în formă de arbore sau de arbust", *dermoid* „asemănător cu pielea, tumoare conţinând părţi constitutive ale pielii", *desmoid* „asemănător cu un ligament", *didiploid* „cu un număr dublu de cromozomi diploizi", *difteroid* „cu aspect difteric", *dihaploid* „cu două perechi de nuclei haploizi", *diploid* „cu număr dublu de cromozomi".[17]

2.4. În afara acestor împrumuturi din limbajele de specialitate, s-au împrumutat din franceză şi o serie de termeni depreciativi (*cretinoid, imbeciloid, isteroid, paranoid, stupidoid*)[18], întrebuinţaţi, în bună măsură, în limbajul psihiatric, dar nu în mod absolut (*bizaroid*).[19] Plecându-se probabil de la aceste modele franceze, s-au creat analogic, în româna vorbită, un număr de adjective peiorative (mai rar substantive), care sancţionează sau reliefează anumite trăsături de caracter negative ori de conduită indecentă în societate.

2.4.1. Pentru astfel de situaţii, Zorela Creţa observă că „preferinţa de a se ataşa [sufixe] la teme peiorative datează încă din limba de origine, de unde noi le-am moştenit sau le-am împrumutat mai ales în cuvinte depreciative, a căror valoare afectivă dată de teme s-a extins şi asupra sufixelor."[20]

2.4.2. Luiza Seche semnalează această tendinţă aflată încă la început, însă o ilustrează doar cu baze derivative neologice sau cu împrumuturi deja derivate cu sufixul *-oid*, care nu pot fi considerate creaţii pe tărâmul limbii române.

Lingvista bucureşteană releva, cu ani în urmă, că „sensul fundamental al sufixului, acela de «asemănare», raportat la noţiuni materiale", s-a transferat în plan abstract, vizând însuşiri spirituale „de tipul, având calitatea, comun cu, ca şi", cu o puternică valoare expresivă (*cretinoid, imbeciloid, legionaroid, liricoid, scepticoid, subtiloid, umanoid*) şi că e interesant „faptul că evoluţia semantică a urmat o linie

[17] Pentru mai multe exemple, a se accesa linkurile http://www.toatecuvintele.ro/care-se-termina-cu/oid/4 şi http://www.cuvintecare.ro/cuvinte-care-contin-oid.html.

[18] Ultimul din această serie cunoaşte şi un dublet apărut pe terenul limbii române (*stupizoid*).

[19] Jean Bouffartigue, Anne-Marie Delrieu, *lucr. cit.*, p. 40, remarcă şi ei faptul că „le suffixe *-oïde* peut également entrer dans des formation humoristiques, comme *bizarroïde*."

[20] Zorela Creţa, „Sufixele peiorative", în Al. Graur, Mioara Avram (coord.), *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. al IV-lea, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1967, p. 184.

BDD-V4319 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 17:01:40 UTC)

descendentă, conducând la o regresiune sau o degradare a sensului originar […], căpătând o valoare peiorativă, glumeaţă sau ironică”[21], poate uşor augmentativă.

2.4.3. Aceeaşi valoare dispreţuitoare poate fi reperată şi în domeniul lingvistic catalan sau spaniol, unde lingviştii au observat că afixele *pseudo-* şi *-oid* „són dos formants pejoratius quan creen neologismes de llengua general.”[22]

2.4.4. În limba română, lărgirea de semnificaţie a sufixului trebuie pusă pe seama unei tendinţe de diversificare ori de nuanţare stilistică, apărută ca urmare a supralicitării unor termeni, imprimându-le acestora nuanţă ironică, depreciativă, al cărei rol este de a reliefa anumite trăsături de caracter, pornindu-se, uneori, de la semantismul bazei derivative, care, în multe cazuri, este un adjectiv sau un substantiv cu înţeles peiorativ.[23] Precizăm că cele două valori semantice ale afixului, asemănare, respectiv depreciere, nu se exclud, ci, mai degrabă, sunt complementare, ultima dintre acestea fiind încărcată stilistic, plasând derivatul în clasa termenilor desconsideranţi.

2.5. Derivatele depreciative cu afixul *-oid* identificate de noi sunt: *afaceroid* („De ce s-a privatizat instituţia prezidenţială mai mult decât a făcut-o Traian Băsescu prin camarila sa *afaceroidă* ?”; www.clipa.com, accesat 7.05.2017), *banaloid* („e…cum să zic, *banaloidă*, o simplă parodie la un film pentru un festival de film.”; mihneamaruta.ro, accesat 15.05.2014); *bisericoid* („Să scrii mai des despre rigiditatea de tip *bisericoid*”[24]; alphablog.ro, accesat 8.05.2017), *bizaroid* („…copiii voştri vor învăţa o limbă *bizaroidă*, cu rare urme franţuzeşti”; www.hotnews.ro, accesat 23.05.2017), *blegoid* („…vocabularul insultător-*blegoid* pe care-l foloseşte Filip, la adresa unui stat…”; forum.md, accesat 11.11.2016), *catastrofoid* („Şi pentru taxarea lenii, şi pt. taxarea presei *catastrofoidă*” [sic !]; www.hotnews.ro, accesat 13.07.2017), *caterincoid* („…filmul nu e un simplu blockbuster ortodox *caterincoid*-autoreferenţial”; www.cinemagia.ro, accesat 15.04.2017), *cioroid* („La ce *cioroizi* sunt în Franţa, romii sunt parfum…”; hotnews.ro, accesat 7.05.2017), *cocalaroid* („…al doilea specimen este exact modelul *cocalaroid* pur românesc.”; www.phonecto.com, accesat 5.05. 2017), *comunistoid* („Comportamentul *comunistoid* este cel al asumării jumătăţilor de măsură”; www.gandul.info, accesat 4.05.2017), *corporatistoid* („Oare ce *corporatistoid* englezotard s-o fi gândit la asta, frate ?”; samoreu.blogspot.com, accesat 12.05.2017), *coruptoid* („*Coruptoidul* nesimţitoid Severin e o ruşine pentru România”; archive.li/J5gwv, accesat 3.03.2017), *creduloid* („…o luăm pe partea spirituală, unde 90% din *creduloizi* consideră că preoţii sunt undeva la piciorul lui Dumnezeu”;

[21] Finuţa Hasan, *art. cit.*, p. 537.

[22] Sílvia López et *alii*, „Dos formants pejoratius: el prefix *pseudo-* i el sufix *-oide*”, în Maria Teresa Cabré, Judit Freixa, Elisabet Solé (eds), *Léxic i neologia*, Barcelona, Institut Universitari de Lingüística aplicada, segona edició, 2008, p. 235.

[23] Pentru aspecte care privesc sufixele peiorative, a se consulta Zorela Creţa, *art. cit.*, p. 177-194.

[24] Vezi şi *infra politicoid*.

BDD-V4319 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 17:01:40 UTC)

https://forum.softpedia.com, accesat 20.04.2017), *creştinoid* („E amuzant cât de îngrijorat e acest predicator *creştinoid* de soarta ereticilor"; oenoada.blogspot.com, accesat 15.04.2017), *criminaloid* („…cred că asta nu-l scuză pentru profilul şi apentenţa *criminaloidă*."; www.matius.ro, accesat 11.04.2017), *deşteptoid* („Dacă eşti aşa [sic !] *deşteptoid*, spune ce grupare de două cifre conţine 6…"; forum.bisericasatanista.org, accesat 16.03.2017), *dobitocoid* („…tu erai chelneraşul la Londra sau ăla era alt *dobitocoid* ?"; www.digisport.ro, accesat 22.03.2017), *dreptoid* („Cât despre celălalt *dreptoid*, domnişoru' Ungureanu este un robot."; https://issuu.com, accesat 5.04.2017), *fascistoid* („A fost o lovitură de stat executată cu lovituri *fascistoide* şi legionaroide."; archive.li/ J5gwv, accesat 3.03.2017), *fraieroid* („…iar kodakul e un obosit de digital second-hand pe care numai un *fraieroid* notoriu ar putea să dea 200$"; cluburimontane.org, accesat 10.04.2017), *habarnoid* („Te-aş numi *habarnoid*, dar ştiu că procedura recunoaşterii paternităţii unei specii noi e întortocheată"; https://forumsoftpedia.com, accesat 11.04.2017), *istericoid* („Constatăm că se continuă o campanie mediatică de tip *istericoid*…"; www.cutremur.ro, accesat 9.05.2017), *îndoctrinaloid* („Pentru mine, laicul tembeloid[25] (*îndoctrinaloid* şi bisericoid) e o infracţiune."; www.eva.ro, accesat 7.05.2017), *legionaroid*[26], *maneloid* („…pentru că soundul este mult prea rafinat pentru un public *maneloid*."; alexutzu-kappy.blogspot.com, accesat 18.05.2017), *liberaloid* („…a cărui obiectivitate *liberaloidă* îi permite să facă dina lb negru şi viceversa."; hotnews.ro, accesat 15.05.2017), *mitocanoid* („…printr-o mansardare aventuristă şi *mitocanoidă*, creându-se astfel o corcitură de arhitectură neoromânească"; https:// jurnaldesighisoara.wordpress.com; accesat 29.04.2017), *mizeroid* („…replică la articolele absolut *mizeroide* ale lui CTP"; www.quebec.ro, accesat 2.05.2017), *nebunoid* („Ia cât mai multe medicamente popii şi moderatorului emisiunii care îl trata pe *nebunoid* cu respect."; www.forum.hotnews.ro, accesat 6.05.2017), *nesimţitoid*[27], *ofticoid*[28], *penaloid* („Mai jos o nouă mostră de «jurnalism» cu simbrie *penaloidă*."; www.fsanp.ro, accesat 5.05.2017), *politicoid* („Comercialismul *politicoid* de BORmaşină face casă bună cu politicianismul bisericoid de tip comercial."; www.timesnewroman.ro, accesat 15.04.2017), *prostoid* („Un *prostoid*, de asemenea român, tot zicea cu altă ocazie, că, de fapt, toate maimuţele fac ceea ce face o gimnastă"; m.ziare.com, accesat 5.03.2017), *ranchiunoid* („Jos profesorii stupizoizi, comunistoizi, ţâfnozi, *ranchiunoizi*, ofticoizi… !"; www.ziardecluj.ro, accesat 1.03.2016), *retardoid* („…dar mai toate să fie de esenţă *retardoidă*."; www.cugetliber.ro, accesat 1.05.2017), *securistoid* („Sistemul *securistoid* în România

[25] A se vedea *infra tembeloid*.

[26] Vezi *supra fascistoid*.

[27] Vezi *supra coruptoid*.

[28] Vezi *infra* exemplul pentru *ranchiunoid*.

BDD-V4319 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 17:01:40 UTC)

acţionează la rupere.”; jurnalul.ro, accesat 10.12.2016), *socialistoid* („…şi de aceea prima la care vreau să mă refer este aceea că modelul propus de mine este unul «*socialistoid*»”; www.radcraciun.ro, accesat 17.05.2017), *stângoid* („…toleranţa cere să tratezi mai bine un *stângoid*.”; forum.computergammes.ro, accesat 15.03.2017), *stresatoid* („Îmi place să mă uit la oameni, pe care-mi place să-i cred normali, nu *stresatoizi* materialişti…”; nonkipple.blogspot.com, accesat 20.05.2017), *stupizoid* („…unii se dezic radical şi făţiş de dictatorialul *stupizoid* al MLI…”; forum.stupăritul.com, accesat 11.05.2017), *şmecheroid* („Este amuzant modul *şmecheroid* în care îl aduceţi în discuţie pe Traian Băsescu.”; https://.decablogulmuschetarilor.wordpress, accesat 15.02.2017), *tâmpitoid* („…cât de *tâmpitoid* poate fi şobolanul rozaliu.”; www.pressalert.ro, accesat 4.10.2015), *tembeloid* („Eddie Murphy m-a terminat mereu cu zâmbetul lui *tembeloid*…”; https://christianchinabirta.ro, accesat 27.12.2012), *tristoid* („…o labă *tristoidă* de roşie amintire”; https: //tavanulfals.wordpress.com, accesat 20.06.2016), *teroristoid* („…kaghebiştii au încropit o ameninţare *teroristoidă*.”; https:// forum.softpedia.com), *ţăranoid* („…în schimb vor nunţi cu dar, de prost gust, cu manele, pline de invitaţi *ţăranoizi* şi ţiganoizi.”; www.crestinortodox.ro, accesat 10.05.2017), *ţiganoid* („Gusturile românilor au fost limitate doar la tot ceea ce este *ţiganoid* şi needucat…”; www.cinemagia.ro, accesat 6.05.2017), *unguroid* („…şi prietenii noştri *unguroizi* ştiu acest lucru.”; vanatorul.blogspot.com, accesat 11.03.2017).

Considerăm că, în afara acestor derivate, mai pot fi reperate şi altele, care dovedesc că lexicul limbii române este în plină dezvoltare, derivarea cu sufixul *-oid* fiind activă, ceea ce sugerează că nu poate fi exclusă o creştere sensibilă a numărului de unităţi lexicale depreciative.

2.6. La o analiză atentă a inventarului realizat *supra*, se poate observa că majoritatea bazelor derivative sunt, la rândul lor, depreciative, ceea ce face ca rolul sufixului *-oid* să fie dublu: pe de o parte, să exprime deprecierea, iar, pe de altă parte, să o intensifice, apropiindu-se de augmentative.[29]

2.6.1. Precum în alte cazuri, avem a face cu un sufix a cărui valoare peiorativă este, adesea, una secundară, ce poate fi explicată, în mare măsură, şi prin influenţa bazelor depreciative la care s-a ataşat, formându noi unităţi lexicale.[30]

2.6.2. De asemenea, se poate remarca că o serie de termeni au baze derivative româneşti, vechi şi foarte vechi, ceea ce exclude considerarea lor drept împrumuturi neologice. Ne aflăm, în fapt, în majoritatea cazurilor, în prezenţa unor derivate certe pe tărâm românesc (de pildă, *bisericoid, dobitocoid, fraieroid, mitocanoid, şmecheroid* etc.).

---

[29] Pentru discuţii referitoare la sinonimia afixală, a se consulta Cristian Moroianu, *Motivarea formală a relaţiilor semantice. Sinonimia analizabilă*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2016, p. 35-132.

[30] Zorela Creţa, *art. cit.*, p. 191.

BDD-V4319 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 17:01:40 UTC)

2.6.3. În perspectivă semantică, se poate observa că bazele derivative au semnificaţii diverse, detaşându-se totuşi termenii familiari (mai mult sau mai puţin depreciativi), cei argotici, cei din sfera politicului, unele etnonime sau elemente lexicale referitoare la trăsături de caracter negative, cuvinte care participă adesea la procesul derivativ şi a căror întrebuinţare frecventă are drept rezultat constituirea unor familii de cuvinte cu mulţi membri constitutivi.

2.6.4. În afara unor cuvinte neologice cu provenienţă sigură (de exemplu, *cretinoid*, *criminaloid* ori *imbeciloid* etc.), rămâne să se urmărească în detaliu dacă derivatele cu baze neologice sunt într-adevăr împrumuturi lexicale ca atare (mai rar calcuri lingvistice) ori s-au format pe tărâm românesc. Nu trebuie exclusă însă nici originea dublă a derivatelor ce au în structura lor afixul *-oid* (*stupidoid* vs. *stupizoid* sau *liberaloid*).

2.6.5. În mare măsură, crearea şi folosirea derivatelor în *-oid* se explică prin necesitatea de a sancţiona anumite comportamente, de a evidenţia trăsături de caracter, de a sugera unele orientări politice ori implicaţii sociale ale unor indivizi, considerate inadecvate de către cel care doreşte să le semnaleze sau chiar să le reliefeze. Am putut constata că glisarea termenilor din limbajele specializate înspre termenii depreciativi nu este semnificativă, excepţie făcând termeni din limbajul psihiatric, precum *cretinoid*, *imbeciloid* ori *paranoid*.

2.6.6. După cum se poate observa, exemplele au fost excerptate de pe internet, care reprezintă barometrul dinamicii lexicale actuale, în ciuda faptului că, uneori, ne aflăm în prezenţa unor creaţii lexicale de circumstanţă, având caracter efemer, însă înregistrarea mai multor ocurenţe arată că se răspândeşte valoarea depreciativă a sufixului investigat.

2.6.7. Adesea, în cazul unora dintre aceste derivate, este dificil să precizăm valoarea morfologică a bazei derivative, care poate fi un adjectiv ori un substantiv, însă dezambiguizarea morfologică a derivatului obţinut se poate face în context. Chiar dacă nu se referă în mod special la acest sufix, Viorica Goicu ţine să precizeze că „unele adjective pot fi substantivate, dar şi unele substantive pot fi întrebuinţate ca adjective, fenomen care nu modifică funcţia principală a sufixului.”[31]

Ion Coja consideră că atragerea adjectivelor în astfel de procese derivative poate fi explicată prin faptul că, „în mod obişnuit, se trece cu vederea ceea ce e normal în comportarea unui om şi se dă atenţie defectelor sale. Faţă de persoanele care au aceste defecte, atitudinea firească a oricărui vorbitor a fost ironia, batjocura, satira

[31] Viorica Goicu, *Derivarea cu sufixe neologice în româna contemporană*, Timişoara, Editura Augusta, 2002, p. 40. De asemenea, vezi Sílvia López et *alii*, *lucr. cit.*, p. 235.

BDD-V4319 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 17:01:40 UTC)

oprobriul şi chiar imprecaţia. Această atitudine se manifestă în limbă prin substantivarea adjectivelor care denumesc defecte."[32]

3. Numărul relativ ridicat de derivate în *-oid* revelate în studiul nostru vin să întărească afirmaţiile anticipatoare ale Luizei Seche de acum mai bine de patruzeci de ani, care susţinea, într-un ton optimist, că acest sufix expresiv are capacitatea „de a forma cuvinte care să exprime economic, precis şi nuanţat valorile respective, [fiind] un sufix viu, cu sensuri bine delimitate şi cu şanse de a deveni şi mai productiv."[33]

BIBLIOGRAFIE

Studii şi articole:

Bouffartigue, Jean, Delrieu, Anne-Marie, *Trésors des racines grecs*, Paris, Éditions Belin, 2013.

Coja, Ion, „Substantivarea adjectivelor care denumesc însuşiri negative", în Al. Graur (coord.), *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. al III-lea, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1967, p. 279-283.

Creţa, Zorela, „Sufixele peiorative", în Al. Graur, Mioara Avram (coord.), *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. al IV-lea, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1967, p. 177-194.

Dimitrescu, Florica, *Teme lexicale actuale* (începutul secolului al XXI-lea), Bucureşti, Editura Academiei Române, 2014.

Finuţa Hasan, „Formanţi cu statut dublu", în *Studii şi cercetări lingvistice*, XXIV, nr. 5, 1973, p. 557-563.

Goicu, Viorica, *Derivarea cu sufixe neologice în româna contemporană*, Timişoara, Editura Augusta, 2002.

Guţu-Romalo, Valeria, *Aspecte ale evoluţiei limbii române*, Bucureşti, Editura Humanitas Educaţional, 2005.

Hristea, Theodor, *Probleme de etimologie. Studii, articole, note*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1968.

López, Sílvia et *alii*, „Dos formants pejoratius: el prefix *pseudo-* i el sufix *-oide*", în M. Teresa Cabré, Judit Freixa, Elisabet Solé (eds), *Léxic i neologia*, Barcelona, Institut Universitari de Lingüística aplicada, segona edició, 2008, p. 235-248.

Moroianu, Cristian, *Motivarea formală a relaţiilor semantice. Sinonimia analizabilă*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2016.

Moroianu, Cristian, „Derivatele româneşti recente între lingvistică şi extralingvistică", în Thede Kahl, Larisa Schippel (eds), *Kilometer Null. Politische*

[32] Ion Coja, „Substantivarea adjectivelor care denumesc însuşiri negative", în Al. Graur (coord.), *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. al III-lea, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1967, p. 282-283.

[33] Luiza Seche, *art.cit.*, p. 538.

BDD-V4319 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 17:01:40 UTC)

Transformation und gesellschaftliche Entwicklungen in Rumänien seit 1989, Berlin, Frank & Timme GmbH Verlag, 2011, p. 339-356.

Pînzariu, Cătălina Iuliana, *Neologismele româneşti cu etimologie multiplă latino-romanică*, Cluj-Napoca, Casa Cărţii de Ştiinţă, 2014.

Sala, Marius, *Aventurile unor cuvinte româneşti*, vol. I-II, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2005-2006.

Seche, Luiza, „Sufixul -oid", în *Limba română*, XXV, nr. 5, 1976, p. 535-538.

Stoichiţoiu Ichim, Adriana, *Creativitate lexicală în româna actuală*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2006.

Stoichiţoiu Ichim, Adriana, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influenţe, creativitate*, Bucureşti, Editura ALL Educaţional, 2001.

Trifan, Elena, *Formarea cuvintelor în publicistica actuală. Derivarea* (*perioada 1990-2001*), Cluj-Napoca, Editura Digital Data, 2010.

Zafiu, Rodica, *Diversitate stilistică în româna actuală*, Editura Universităţii din Bucureşti, 2001.

Site-uri web:

http://www.cuvintecare.ro/cuvinte-care-contin-oid.html (consultat în 16.04.2017).

REF = *** (2017), *Le Robert illustré. Dictionnaire des éléments de formation*, http://www.lerobert.com/le-robert-illustre/pdf/dictionnaire-des-elements-de-formation.pdf (consultat în 25. 04. 2017).

http://www.toatecuvintele.ro/care-se-termina-cu/oid/4 (consultat în 15.04.2017).

SUR LA VALEUR PEJORATIVE DU SUFFIXE NEOLOGIQUE *-OID* EN ROUMAIN ACTUEL

Résumé

Dans son étude, l'auteur se propose de suivre le fonctionnement du suffixe néologique *-oid*, dans la langue roumaine actuelle. Celui-ci ne caractérise pas seulement les vocabulaires spécialisés puisqu'il est également repéré de plus en plus dans le langage quotidien. Par rapport à d'autres suffixes néologiques, l'affixe en question reste productif, contribuant à la formation de nombreux dérivés, ayant des racines héritées ou néologiques. Les exemples ont été repérés sur des sites Internet, source qui illustre bien la dynamique lexicale de la langue.

La reprise des discussions sur le rôle de cet affixe s'explique par le nombre important d'unités lexicales dans la langue parlée de nos jours.

Cette démarche relève les larges possibilités combinatoires de la langue roumaine, ainsi que le pouvoir dérivatif d'un suffixe qui, à part sa valeur générale de similitude, a une valeur dépréciative.

Mots-clés: *le roumain actuel, suffixe, lexique, expressivité, Internet.*

BDD-V4319 © 2017 Editura Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 17:01:40 UTC)